

Algebra I

Helsingin yliopisto, matematiikan ja tilastotieteen laitos

Kevät 2013

Harjoitus 3

Tehtävien viimeinen palautuspäivä: pe 1.2.2013 klo 18.00

Korjausten viimeinen palautuspäivä: pe 15.2.2013 klo 18.00

Tehtävä 16 on hieman haastavampi tehtävä, ja voit korvata sillä minkä tahansa tämän harjoituksen tähdettömistä tehtävistä.

Tehtäväsarja I

1. Onko $(K_{12}, \oplus)$ ryhmän $(\mathbb{Z}, +)$ aliryhmä?
2. Etsi neljä kellotauluryhmän K_6 aliryhmää.
- 3.* Onko $\{10^n \mid n \in \mathbb{Z}\}$ ryhmän $(\mathbb{Q}^*, \cdot)$ aliryhmä?

Tehtäväsarja II

Lue kirjasta kappale 4.1, jossa käsitellään permutaatioita. Seuraavissa tehtävissä tutkitaan permutaatioita

$$\sigma = \begin{pmatrix} 1 & 2 & 3 & 4 & 5 \\ 5 & 4 & 1 & 2 & 3 \end{pmatrix}, \quad \tau = \begin{pmatrix} 1 & 2 & 3 & 4 & 5 \\ 3 & 2 & 1 & 5 & 4 \end{pmatrix} \quad \text{ja} \quad \rho = \begin{pmatrix} 1 & 2 & 3 & 4 & 5 \\ 3 & 2 & 5 & 4 & 1 \end{pmatrix}.$$

4. Piirrä kuvat permutaatioista σ , τ ja ρ . Voit valita mielestäsi parhaan tavan havainnollistaa permutaatiota.

Lue sitten kappale 4.2, jossa käsitellään permutaatioiden tuloa.

5. Laske tulot $\sigma\tau$, $\tau\sigma$ ja $\sigma\rho$.

Lue vielä kappaleesta 4.3 permutaation radoista.

6. Määritä permutaatioiden σ , τ ja ρ radat. Kuvista on apua.

Tehtäväsarja III

Kirjan luvussa 4.3 kerrotaan permutaation sykliäisyyksestä.

7. Seuraavassa on annettu permutaatioiden sykliäisyyksiä. Piirrä permutaatioista kuvat, joista näkyy, miten permutaatio kuvaa määrittelyjoukon alkioita.

- (a) ryhmän S_4 alkio (1324)
- (b) ryhmän S_6 alkio (1324)
- (c) ryhmän S_5 alkio (14)(253)

8. Mitkä seuraavista väitteistä pitävät paikkansa?

- (a) Ryhmän S_6 alkiot $(16)(35)$ ja $(35)(16)$ ovat samat.
- (b) Ryhmän S_4 alkiot (134) ja (143) ovat samat.
- (c) Ryhmän S_6 alkiot (236) ja $(362)(4)(5)$ ovat samat.

Tehtäväsarja IV

9.* Määritellään

$$\alpha = \begin{pmatrix} 1 & 2 & 3 & 4 & 5 & 6 & 7 \\ 4 & 1 & 3 & 6 & 7 & 5 & 2 \end{pmatrix} \quad \text{ja} \quad \beta = \begin{pmatrix} 1 & 2 & 3 & 4 & 5 & 6 & 7 \\ 1 & 3 & 2 & 6 & 4 & 5 & 7 \end{pmatrix}.$$

Kirjoita permutaatioiden α ja β sykliesitykset. Pelkkä vastaus riittää ratkaisuksi.

- 10.* Laske ryhmässä S_5 tulot $(132) \cdot (15)$ ja $(125)(34) \cdot (25)(34)$. Anna vastaus syklimuodossa. Pelkkä vastaus riittää ratkaisuksi.
11. Määritä ryhmän S_5 alkion $\alpha = (1453)$ käänteisalkio.

Tehtäväsarja V

12. Ryhmällä S_4 on aliryhmä $H = \{(1), (134), (143)\}$. Kirjoita H :n kertotaulu.
13. Kirjoita kellotauluryhmän K_3 yhteenlaskutaulu. Ryhmä K_3 ja edellisen tehtävän ryhmä H ovat käytännössä samanlaiset. Alkioita merkitään vain erilaisilla symboleilla. Järjestä ryhmän K_3 yhteenlaskutaulu niin, että se näyttää samalta kuin H :n kertotaulu.

Tehtäväsarja VI

Oletetaan, että $(G, +)$ on vaihdannainen ryhmä, jolla on neutraalialkio e .

14. Osoita, että $3(a + b) = 3a + 3b$ kaikilla $a, b \in G$.
15. Osoita, että joukko

$$H = \{a \in G \mid 3a = e\}$$

on ryhmän G aliryhmä.

Ylimääräinen tehtävä

16. Lauseessa 3.17 on osoitettu, että kahden aliryhmän leikkaus on aina aliryhmä. Milloin kahden aliryhmän yhdiste on aliryhmä?